

Ko ti huda tása bo napila,
Bodeš vino ti na trato zčila
Al ga zčila boš na skalo sivo,
'Z ktère kuha apnar apno živo;
Ko ti bode kruha ponujala,
Ga šenétu mladimu boš dalala.

Mlada Bréda se zajoka huje,
Materi še táko beseduje:
»Ko mi bote balo nakladali,
Nakladali, v skrinjo jo spravljali,
Starasto mi péco zgor denite,
Jo verh vsiga blaga položite —
Péce bodem naj pred potrebvala,
Z njo si seréne rane zavezavala.

Mlada Bréda dalje govorila:
»Kaj še pravim vam, vi mati mila!
Kadar bojo Turki prijahali
In raz kónja na tla poskakali,
Jih vi gör za mizo posadite,
Jih gostíte, dóbro napojíte,
Ko si bojo jéli napivati,
In po mladi Brédi vpraševati —
Takrat, mati, po me vi pošljíte,
Takrat hud'mu Turku me peljíte.

(Dalje sledi.)

Murbino drevje po natičih (mladikah) množiti.

(Nove skušnje H. Köhler-a, vertnarja Ogersko-Altenburske kmetijske učilnice *).

V kmetijskih bukvah se večidel na dolgo in široko razklada, kako naj se murbino sème seje; po mojih mislih se da to ob kratkim dopovedati.

Ker mlada murbica kakor akacia nē sterpi mraza, naj se seje murbino sème še le spomladi takrat, ko se ni več zmerzljíne bati; da se grede, kamor je sème vsejano bilo, pokrijejo s slamo ali listjem, je prav, da jim mraz škodoval ne bo. — Kar zemljo vtíče, naj se skerbi, da je sred-njo mero vlažna (feucht).

Čeravno je iz sémena murbe si rediti nar bolj naravno, sim vendar še drugo pot skusil, ktero priporočim, naj jo skusijo tudi drugi.

V drevesnih sadiših ali tako imenovanih vertnih šolah je navadno, zarod drevja si po enoletnih mladikah oskerbovati; da se pa to še bolje opravi v dveletnimi, je skušnjá že zdavnej poterdila. Tako 10 do 12 pavcov dolgi odrezki mladik, če se postrani (schief) v zemljo vtaknejo, naredé korenine in vejice, ki niso nič manj dolge in močne memo tistih, ki so eno leto poprej iz sémena zrastle in prvo spomlad presajene bile.

Čeravno ste nam lansko spomlad zavolj silne suše dvé tretjini tako zasajenih mladík vsahnile, so tiste, ki so ostale, se tako dobro vkoreninile, da ne bomo opustili te skušnje dalje gnati.

Še nekaj pa moram opomniti, kar sim v ome-njeni poskušnji zvedil. Sploh se bere v vertnar-skih bukvah, da za natiče (Stecklinge) so enoletne mladike (Sommertriebe) nar bolj in da se natiči morajo po strani tako v zemljo vtakniti, da le k večimu dva popka (dvé očesi) nad zemljo ostaneta. Tako se bere večidel v vertnarskih bukvah.

Jez pa sim se pri murbah ravno nasprotniga prepričal. Natiče dveletniga lesa in 12 pavcov dolge sim 6 pavcov globoko popolnoma navpik in ne po strani v zrahlinjo zemljo vtaknul, in ko-maj ena tretjina je vsahnila, vse druge sadike so se čversto vkoreninile, tako da so že za rabo za germovje natiče.

Čeravno je dobro znano, da se dajo murbe po

Gibt die böse Schwieger dir zu trinken.
Lasse du den Wein zum Rasen sinken
Oder giess ihn auf den Fels, den grauen,
D'raus lebend'gen Kalk Kalkbrenner brauen;
Winkt sie mit dem Brote dir entgegen,
Sollst du's in des Freiers Hände legen.

Bitterlich Jung' Breda's Zähren rinnen,
Und zur Mutter thät sie so beginnen:
»Wenn ihr rüstet meine Brautaussteuer
Und sie senket in die Truhe theuer,
Legt des Hauptes Schleiertuch ganz oben
Ueber anderes Geräth erhoben.
Denn zuerst muss ich den Schleier finden,
Mit ihm Herzenswunden zu verbinden.

Weiter ist im Wort sie fortgefahren:
»Liebe Mutter, wollt dies Wort bewahren!
Wenn heran die Türkenreiter drangen.
Von den Pferden auf den Boden sprangen,
Sollt ihr oben an den Tisch sie setzen,
Gut bewirthen, gut mit Wein sie letzen.
Will ein Trinkspruch ihnen dann behagen,
Wollen sie dann um Jung' Breda fragen,
Mütterlein, dann könnt ihr um mich senden,
Könnt dem bösen Türken mich verpfänden.

grebenicah množiti in da se na to vižo dajo posebno z velikim pridam prazne mesta v murbinih germih zasaditi, se vendar še vse premalo na to vižo ravna. (Konec sledi.)

Znamnja dobriga in slabiga gradiva.

(Dalje.)

8. Lastnosti listnatiga drevja.

Listnato drevje se razloči od hovja ne le po listju, temoč tudi po vejovju. Listje odpade vsako jesen, debela so na verhu si malo podobne, kakor veje, ki kviško molé.

Izmed raznih plemen listnatiga drevja govorimo tu le o naj važniših nekoliko natanjčnisi. Med temi zasluži prvo mesto:

a) Hrast, kralj drevja. Ljudje menijo sploh, da hrastovina je nar bolj les za stavitev, posebno, ker nje terdina, težota in vlečljivost so si u pravi razmeri. Znana je tudi hrastova terpežnost. Tako na priliko, so se u starih cerkvah iz 12. in 13. stoletja najdlje podstrehja in drugi deli iz hrastoviga lesa, ki so še tako terdni in zdravi, da človek misli, da še le nekoliko let stojé.

O novejši dóbi so pa začeli tožiti, da hrastovina, za stavbe porabljena, vender le kmalo konec vzame. Krivda poglavitna tega je, ker dandanašnji tudi nevgodno in slabo hrastovino za stavitve porabijo, ali pa takošno, ktera ob nepravim času je bila sekana.

Silno napredovanje obertnije pospešuje veselje do zidanja; poslopja in fabrike se napravljajo skoraj brez odihljeja; vse potrebuje lesa, in osobito hrastovine: tedaj je lahko razumeti — ker hrastje ne zraste čez noč, kakor gobe — da vse pograbi, kar še stojí, staro in mlado, čversto in slabo hrastovino; tudi ne gledajo, kje in kdaj jo sekati gré.

Ravno tako se ne prevdari zadosti, da posamne plemena hrastov so sila različne, tedaj za stavitve nektère bolj, nektère manj prikladne.

Da je hrastovina porabljava, je neobhodno potrebno, da je popolnoma dorašena; nedozorjena ne terpi dolgo, in od nje sostavljeni hišni deli poginejo kmalo. Gledati bi tedaj bilo, da se le dozorjeni hrasti sekajo; mlado hrastičje naj se varje.

*) Poslovenjeno iz »Allg. land- und forstwirth. Zeit.«

Jih je taša v dvoru pričakovala,
Mlado Brédo je ogovarjala:
»Kar po zemlji léze ino gréde,
Od lepôte tvóje pravít véde;
Vonder nísí tak cveteč'ga lica,
Kakor gré od tebe govorica«.
(Konec sledí.)

Harrt die Schwieger schon im Hofraum drinnen,
Zu Jung' Breda thát sie so beginnen:
»Was da steht und geht in Erdenhagen
Weiss von deiner Schönheit was zu sagen;
Blüht doch nicht so hold von Angesichte,
Wie von dir erzählen die Berichte«.
(Schluss folgt.)

Gospodarske reči.

(*Lahka in gotova pomoč zoper trút telečnika*).
Kadar krava verže, se večkrat primeri, da telečnik ali maternica vùn pade, kar Slovenci trút imenujemo (Gebärmuttervorfall). Vkljub vsiga umivanja z mlačno vodo in družih pomočkov je dostikrat sila težavno, telečnik nazaj spraviti, če oteče po kerwinim navalu in se vname; — če smo ga tudi nazaj spravili, pade rad vnovič vùn. Mnoge skušnje pa so poterdile tale pomoček: Od predpadeniga telečnika se narpoprej čisto loči iztreba (Nachgeburt), če se že ni sama ločila; potem se očisti v mlačni vodi, in za tem se položi v škař z mlačno vodo, v kateri se je bilo pol libre ($\frac{1}{2}$ funta) drobno zmletiga siroviga galuna (rohen Alaun) stopilo; v ti galunovi vodi se koplje telečnik, kateri se s svojimi gobami vred po ti kopvi že večidel v četerť ure in še poprej tako skerči, da skor sam smukne noter, in tudi več vùn ne pade; o dveh dneh je krava večidel popolnoma zdrava. — Na to vižo ozdravljane krave so se kmalo spet vbrežile in so srečno storile.

Naj bi se ta pomoček povsod poskusil namest vsih družih, ki toliko ne pomagajo, kakor galunova voda!

(*Če je skorja na sadnim drevju tako zlo poskodovana*), da žuga drevo pod zlo iti, svetje „Moskvaški vertnarski časnik“, naj se namaže s salam (prešičjo mastjo); s salam namazanemu drevesu zraste spet kmalo nova skorja.

Murbino drevje po natičih (mladikah) množiti.

(Nove skušnje H. Köhler-a, vertnarja Ögersko-Altenburške kmetijske učilnice.

(Konec.)

Poskusil sim — pravi g. Köhler dalje — tudi murbine veje s perjem obrašene saditi, na prav preprosto vižo takole:

Poleti sim po 4 do 5 pavcov dolge veje na njih začetku odrezal in v merzle gnojne grede (Mistbeete) vtaknul. Nar bolji čas zato je kmalo po sv. Petru in Paulu (konec junia ali v začetku julia); perje se pusti natičem, in le konec vejice, če je pre slab, premehak, se enmalo okrajša. Tako pripravljeni natiči se vtaknejo 1 pavec globoko in navpik v gnojne grede, ki so v senci in ki so poverh za pol pavca z drobnim vodnim peskam posute; večkrat se morajo te grede z vodo škropiti, da natiči dobijo potrebne vlažnosti.

Al bi se dalo na to vižo tudi sadno drevje množiti, morajo prihodnje skušnje dokazati. Naj bi pridni sadjorejci začeli to reč skerbno poskuševati in naznanovati, kar jih bojo skušnje učile.

Zdaj pa še nekaj.

Češplje, slive in višnje se dajo lahko in gotovo po koreninnih razcepah (Wurzelsücke) izrediti ali množiti. To množenje zasluži, da se ga sadjorejci toliko bolj poprimajo, ker iz sémena nam to drevje zlo nerado izrase in ker ravno te sadúnosnice zaslužio, da si jih obilniši zasadimo.

Dela se pa to takole:

Za dober perst debele korenine se razcepijo v 3 do 4 pavce dolge kose, in po strani vtaknejo na senčnate grede v rahlo zemljo poversti tako, da je zgornja odreza (obere Schnittfläche) še za pol pavca z zemljo pokrita. Gredam se mora pridno prilivati, in da so vedno srednjo mero vlažne, naj se pokrijejo z maham ali slamo, ki jih varje, da se prehitro ne osuše.

Deblica, ki si jih na to vižo izredimo, se cepijo, kakor drugi cepljenci, — pa tudi brez cepljenja žlahno sadje rodijo, če izvirajo iz tacih plemen, ki žlahnost ohranijo v koreninah (wurzelecht).

Znamnja dobriga in slabiga gradiva.

(Dalje.)

II. Kamnje.

Izmed kamnja so za stavitev naj važniši sledeče plemena:

1. Jederčnik ali granit je najterdniši kamen, za močno in temeljno zidovje posebno prikladen. Obdelovati se pa teško dá.

2. Odlomljeno ali neotesano kamnje (Bruchsteine). Če je blizo zadobiti, torej prevoznina ne draga, je dober kup stavivo. Z njim se da močno in terpežno zidovje napraviti. Posebno je vgodno za podlago in kleti.

Stene iz taciga kamnja so pa navadno merzle, ker gorkoto hitro skozi pusté; tudi so radé mokre, ker mokrine spod zraka pijo. Torej se ravno odlomljeno kamnje ne smé koj porabiti, ampak naj leži eno zimo vetriju izpostavljeno.

Skrile ali tako imenovani štirivoglati kamni se pa rabijo deloma za redne zidove, deloma če so predolgasti, u zavezo hišnih voglov, za stebre in obrobe. Tudi so prikladni za razne oboke, posebno pri mostovih, kjer imajo mnogoterniga stresa preterpeti.

3. Apnjenik, posebno če je jederčast, ne razpade tako lahko, pije malo vode, torej je prav dober za stavbe pri vodah. Najterdniši apnjenik je rudečkasto-rumene barve; za njim pride svinkljati ali sivi.

4. Peskovnjak ali pešen kamen. Če je jederčast, je dober za vsako rabo pri zidanju. Ker se da lahko obdelovati, je za verije in ograde prikladen. Pešeniga kamna je mnogo verst. Rudeči kremenitni peskovnjak se u skrile obdeluje, pa pod milim nebam ne terpi dolgo, ker mokrino pije. — Illovnat peskovnjak zoperstane krepko ognju, naredi pa mokro zidovje, ker tudi veliko mokrine na se vleče. — Apnóviti peskovnjak ne razpade tako lahko, ter se zmirej bolj osuši in otverdi. Torej ga zidarji visoko čislajo; samo vročine ognja ne more prenesti, tedaj se ne smé za ognjiša, peči, ognjopaži itd. vzeti.

Sploh se mora pešeno kamnje nekoliko časa ležati pustiti, preden se vzida, da se skusi po mrazu in vročini. Tudi je treba za take kraje zidovja, ki posebne terdnosti potrebujejo, naj terdniši peskovnjake izbrati, in jih, kolikor gré, ob-